

บทความวิจัย

การพัฒนาแบบจำลองการอธิบายการสนับสนุนการจัดการ การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบของคนท้องถิ่น

อัครพงศ์ อันทอง¹

กันต์สินี กันทะวงศ์วาร²

(Received: May 2, 2023; Revised: September 22, 2023; Accepted: October 26, 2023)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบจำลองการอธิบายการสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบของคนท้องถิ่น ที่ประกอบด้วยตัวแปรแฝง 5 ตัวแปร และตัวแปรสังเกต 16 ตัวแปร ประยุกต์ใช้แบบจำลองสมการโครงสร้างวิเคราะห์ข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามกับคนท้องถิ่น 200 ตัวอย่าง ผลการศึกษา พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบทำให้คนท้องถิ่นมีความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้คนท้องถิ่นสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ เช่นเดียวกับการให้ข้อมูลการจัดการตามแนวทางการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบในชุมชนกับคนท้องถิ่น โดยเฉพาะเรื่องการดูแลแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ดังนั้น หากต้องการกระตุ้นให้คนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบในชุมชน ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรให้ข้อมูลกับคนท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการดูแลการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ และควรจัดเวทีเพื่อเปิดโอกาสให้คนท้องถิ่นมีส่วนร่วมกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบในชุมชน นอกจากนี้ ควรจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนที่เป็นการเปิดโอกาสให้คนท้องถิ่นแสดงถึงความห่วงใยต่อผู้อื่นในสังคมและผู้เยี่ยมชม

¹ รองศาสตราจารย์ ดร. คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ E-mail: akarapong_un@hotmail.com
(Corresponding Author)

² อาจารย์ ดร. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ E-mail: kansinee@gmail.com

ซึ่งนอกจากทำให้คนท้องถิ่นสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อคนท้องถิ่นแล้ว
ยังทำให้คนท้องถิ่นพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้นด้วย

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อคนท้องถิ่น การสนับสนุนของคนท้องถิ่น แบบจำลอง
สมการโครงสร้าง

RESEARCH ARTICLE

The Development of a Model Explaining the Support for Responsible Tourism Management of Local Residents

Akarapong Untong¹

Kansinee Guntawongwan²

Abstract

This article aims to develop a model to better understand the factors influencing local residents' support for responsible tourism management. The model encompasses five latent variables and sixteen observational variables, and its analysis involved a structural equation model based on data collected from 200 local residents through questionnaires. The study's outcomes reveal a significant correlation between responsible tourism management and the enhancement of local people's satisfaction with quality of life. This discovery emphasizes the importance of fostering support for responsible tourism practices among local residents. Additionally, the study highlights the need for effective communication and information dissemination regarding responsible tourism guidelines within the community, especially concerning the preservation of local tourist attractions. Therefore, to encourage local people to participate and

¹ Associate Professor, Ph.D., School of Tourism Development, Maejo University,
E-mail: akarapong_un@hotmail.com (Corresponding Author)

² Lecturer, Ph.D., Faculty of Economic, Chiang Mai University, E-mail: kansineeg@gmail.com

support responsible tourism management in the community, relevant sectors should regularly inform local people about responsible tourism management in the community. A forum should be set up to provide residents with an opportunity to actively engage in responsible tourism management. In addition to further encouraging community support, it is recommended to organize community-based tourism activities that not only showcase residents' empathy towards fellow citizens but also extend their warmth and care to visitors. This approach not only bolsters backing for responsible tourism in the community but also contributes to an overall increase in people's satisfaction with their quality of life.

Keywords: Responsible Tourism, Residents' Support, Structural Equation Model

บทนำ

การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ (Responsible Tourism) เป็นหนึ่งในแนวปฏิบัติที่นิยมใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวสมัยใหม่ ซึ่งได้รับความสนใจมากขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา เนื่องจากเป็นแนวทางที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการ คนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวต่างยินดีรับผิดชอบช่วยลดผลกระทบเชิงลบจากการท่องเที่ยว และทำให้กิจกรรม/แหล่งท่องเที่ยวมีคุณค่า (หรือมูลค่า) สูงขึ้น อีกทั้งยังช่วยเตรียมความพร้อมให้กับจุดหมายปลายทางและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถปรับตัวเมื่อเผชิญกับความเสี่ยง ซึ่งเปรียบเสมือนข้อปฏิบัติที่มุ่งสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Goodwin, 2016; Camilleri, 2016)

รูปแบบการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบช่วยลดผลกระทบเชิงลบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม สร้างและกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับคนในชุมชน (Camilleri, 2016; Goodwin, 2016; Mathew & Sreejesh, 2017) คนท้องถิ่นจึงยินดีมีส่วนร่วมและสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เนื่องจากการลดลงของผลกระทบเชิงลบจากการท่องเที่ยว เช่น การลดลงของขยะ ความแออัดที่ลดลงในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น (Mathew & Sreejesh, 2017)

การมีส่วนร่วมและสนับสนุนของคนท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของการจัดการการท่องเที่ยว ที่ผ่านมามีการศึกษาเชิงประจักษ์เพื่อค้นหาปัจจัยที่กระตุ้นให้คนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและสนับสนุนการท่องเที่ยว ซึ่งพบว่า มีปัจจัยที่หลากหลายและมีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Tournois & Djeri, 2019; Zaman, Aktan, Agrusa, & Ghani Khwaja, 2022) แต่พบการศึกษาในระดับดังกล่าวจำนวนน้อยในกรณีของการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ ทั้งที่การมีส่วนร่วมและสนับสนุนของคนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการจัดการตามแนวทางการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ (Hanafiah, Azman, Jamaluddin, & Aminuddin, 2016; Mathew & Sreejesh, 2017; Font & Lynes, 2018) ซึ่งอาจถูกอธิบายด้วยปัจจัยที่หลากหลายที่อาจมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในการส่งผ่านอิทธิพลไปยังการสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบของคนท้องถิ่นดังเช่นในกรณีของการจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น (Untong, 2022)

ดังนั้น บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบจำลองสำหรับอธิบาย และตรวจสอบขนาดอิทธิพลที่แตกต่างกันของตัวแปรในแบบจำลองที่มีต่อการสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบของคนท้องถิ่น สารสนเทศจากการศึกษามีความสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจถึงลำดับความสำคัญของปัจจัยที่กระตุ้นให้คนท้องถิ่นสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบในชุมชน และทราบถึงการสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการและผลประโยชน์ที่เกิดจากการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบกับคนท้องถิ่น ซึ่งมีความสำคัญต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน สำหรับนำมาประกอบการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบในชุมชน (Stoffelen, Adiyi, Vanneste, & Kotze, 2020) เพื่อมุ่งสู่การท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

พัฒนาแบบจำลองสำหรับอธิบายและตรวจสอบขนาดอิทธิพลที่แตกต่างกันของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบของคนท้องถิ่น

ทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ และส่วนที่สองเป็นการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวของคนท้องถิ่น ดังนี้

1. การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ

การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ ถูกนิยามและนำเสนอแนวทางการพัฒนาครั้งแรกในการประชุม World Summit ว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน ณ เมือง Cape Town ประเทศแอฟริกาใต้ ใน ค.ศ. 2002 ว่า "Making better places for people to live in and better places for people to visit" หรือ “การทำให้สถานที่นั้นน่าอยู่ขึ้นสำหรับทั้งเจ้าของบ้านและผู้มาเยือน” โดยมีเป้าหมายที่จะมอบประสบการณ์ที่สนุกสนานมากขึ้นให้กับนักท่องเที่ยว ผ่านการปฏิสัมพันธ์

กับคนท้องถิ่น ความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงประเด็นด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (Goodwin, 2016)

ที่ผ่านมามีการนำนิยามและแนวทางดังกล่าวไปกำหนดกรอบนิยามของการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบเพื่อศึกษาวิจัยทั้งในเชิงประจักษ์และการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน (Goodwin, 2016; Hanafiah et al., 2016) ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของเจ้าบ้าน การอนุรักษ์/รักษาวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การตระหนักและการมีส่วนร่วมของคนท้องถิ่น (Kumar & Nandani, 2016; Mathew & Sreejesh, 2017)

เกือบทศวรรษที่ผ่านมา มีความสนใจแนวทางการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องรวมทั้งในประเทศไทย เนื่องจากสามารถช่วยลดผลเสียจากการท่องเที่ยว และช่วยเพิ่ม/กระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้ดีขึ้น (Hanafiah et al., 2016; Stoffelen et al., 2020) ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาแนวทางปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม การพัฒนา/ปฏิบัติตามแนวทางการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบยังคงมีข้อจำกัดด้านพื้นที่ เนื่องจากจุดหมายปลายทาง/แหล่งท่องเที่ยวมีเงื่อนไขและข้อจำกัดแตกต่างกัน (Hanafiah et al., 2016)

การปฏิบัติตามแนวทางการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบเป็นทางเลือกในหลายงานศึกษา เพื่อแสดงให้เห็นว่าสามารถช่วยลดผลกระทบเชิงลบ รวมถึงเพิ่มและกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้ (Dotto & Slongo, 2020; Stoffelen et al., 2020) การศึกษาส่วนใหญ่พยายามอธิบายถึงผลกระทบเชิงบวกที่เกิดจากการปฏิบัติตามแนวทางการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ แต่มีการศึกษาเชิงประจักษ์จำนวนน้อยในเรื่องการประเมินผลกระทบในเชิงประจักษ์ การพัฒนาแบบจำลองการอธิบายการสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบของคนท้องถิ่น/ผู้เยี่ยมเยือน (Hanafiah et al., 2016; Zgolli & Zaiem, 2018; Zagonari, 2019) ผลการศึกษาเชิงประจักษ์ที่ผ่านมา พบว่า การปฏิบัติตามแนวทางการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบทำให้คุณภาพชีวิตของคนท้องถิ่นดีขึ้น (Hanafiah et al., 2016; Mathew & Sreejesh, 2017) และการรับรู้ถึงการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในสังคม (Social Engagement) ของคนท้องถิ่น

เป็นสองตัวแปรสำคัญที่ทำให้คนท้องถิ่นสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อ (Mathew & Sreejesh, 2017; Font & Lynes, 2018)

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวของคนท้องถิ่น

การศึกษาเพื่อค้นหาปัจจัยที่อธิบายการสนับสนุนการท่องเที่ยวของคนท้องถิ่นมีอย่างต่อเนื่องกว่าสามทศวรรษ เนื่องจากการเข้าใจการสนับสนุนของคนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการประสบความสำเร็จในการพัฒนาที่มุ่งสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Erul & Woosnam, 2022) การศึกษาส่วนใหญ่ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theory) และทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action) เป็นพื้นฐานการพัฒนาแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Erul & Woosnam, 2022; Untong, 2022)

ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมนิยมประยุกต์ใช้พัฒนาแบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ผลเสียและผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวกับการสนับสนุนการท่องเที่ยวของคนท้องถิ่น ขณะที่ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลถูกประยุกต์ใช้พัฒนาแบบจำลองเพื่อค้นหาปัจจัยที่ทำให้คนท้องถิ่นสนับสนุนการท่องเที่ยว ซึ่งอาจมาจากปัจจัยที่หลากหลายนอกเหนือจากการรับรู้ถึงผลเสียและผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว (Untong, 2022)

ที่ผ่านมาการศึกษาเพื่อค้นหาปัจจัยที่อธิบายการสนับสนุนการท่องเที่ยวของคนท้องถิ่น เช่น การรับรู้ถึงการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน (Nunkoo & So, 2016; Untong, 2022) มุมมองของคนท้องถิ่นต่อนโยบายการท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจ และการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน (Eslami, Khalifan, Mardani, Streimikiene, & Han, 2019; Ganji, Johnson, & Sadeghian, 2021) Vodeb, Fabjan, and Krstinić Nižić (2021) ให้ข้อสังเกตว่า มุมมองของคนท้องถิ่นต่อผลลัพธ์จากการท่องเที่ยวอาจมีผลต่อการรับรู้ถึงการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน นอกจากนี้ Mathew and Sreejesh (2017) และ Font and Lynes (2018) พบว่า การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในสังคมของคนท้องถิ่นเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนท้องถิ่นสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อ นอกจากนี้ Mathew and

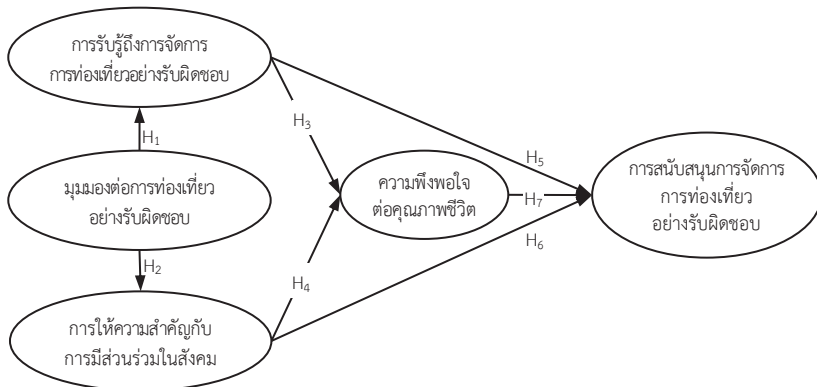
Sreejesh (2017) ยังพบว่า การรับรู้ถึงการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบของคนท้องถิ่นมีอิทธิพลโดยตรงต่อความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของคนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับที่ Nunkoo and So (2016) และ Untong (2022) พบว่า ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตเป็นตัวแปรคั่นกลาง (Mediator Variable) สำคัญที่ส่งผ่านอิทธิพลจากตัวแปรต่าง ๆ ไปยังการสนับสนุนการท่องเที่ยวของคนท้องถิ่น จากการศึกษาในอดีต สรุปได้ว่า การสนับสนุนการท่องเที่ยวของคนท้องถิ่นขึ้นอยู่กับปัจจัยที่หลากหลาย และมีลักษณะความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ซับซ้อนหลากหลายรูปแบบ

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทความนี้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลเป็นพื้นฐานการพัฒนาแบบจำลองการอธิบายการสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบของคนท้องถิ่น เนื่องจาก มีความเหมาะสมสำหรับกรณีที่ต้องการค้นหาปัจจัยที่นอกเหนือจากการรับรู้ถึงผลเสียและผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ที่สามารถอธิบายการสนับสนุนการท่องเที่ยวของคนท้องถิ่น (Nunkoo & So, 2016; Erul & Woosnam, 2022; Untong, 2022) แบบจำลองตามกรอบแนวคิดที่พัฒนาจะตรวจสอบว่า มุมมองของคนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบเป็นตัวแปรภายนอกที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบของคนท้องถิ่นผ่านสองตัวแปรภายในสำคัญ ได้แก่ การรับรู้ถึงการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ (Ganji et al., 2021; Vodeb et al., 2021) และการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในสังคมของคนท้องถิ่น (Mathew & Sreejesh, 2017; Font & Lynes, 2018) ขณะเดียวกันตัวแปรทั้งสองจะส่งผ่านอิทธิพลดังกล่าวไปยังความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิต (Mathew & Sreejesh, 2017) ที่เป็นตัวแปรคั่นกลางสำคัญในการส่งผ่านอิทธิพลจากตัวแปรทั้งสามไปยังการสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบของคนท้องถิ่น (Nunkoo & So, 2016; Untong, 2022)

จากความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ข้างต้น สามารถนำมากำหนดเป็นแบบจำลองเริ่มต้น (Initial Model) ดังแสดงในภาพที่ 1 แบบจำลองดังกล่าว

มีชุดสมมติฐานสำหรับทดสอบอิทธิพลทางตรง (Direct Effect) ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ในแบบจำลอง 7 สมมติฐาน (H_1-H_7) เช่น สมมติฐานที่ 1: มุมมองต่อการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบมีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ถึงการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ เป็นต้น (ดูรายละเอียดสมมติฐานในภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 แบบจำลองตามกรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบจำลองตามกรอบแนวคิด ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง (Latent Variable) 5 ตัวแปร (ภาพที่ 1) ที่วัดจากแบบจำลองการวัด (Measurement Model) ด้วยชุดตัวแปรสังเกต (Observable Variable) 16 ตัวแปร ที่พัฒนาจากการรวมข้อคำถามที่มีมาตรวัดแบบประมาณค่า 10 ระดับ (น้อยที่สุด-มากที่สุด) ด้วยการหาค่าเฉลี่ยแบบเลขคณิต ข้อคำถามพัฒนาจากนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรแฝงทั้ง 5 ตัวแปร ก่อนนำชุดคำถามที่พัฒนาไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญและทดสอบความเที่ยงในการวัดตัวแปรแฝงด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

1. ประชากรและตัวอย่าง

ชุมชนเชียงคาน จังหวัดเลย เป็นแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมายสำหรับเก็บข้อมูลจากคนท้องถิ่นเพื่อนำมาพัฒนาแบบจำลอง เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแนวทางการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตั้งแต่ พ.ศ. 2554 และได้รับรางวัล 1 ใน 100 แหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนระดับโลก (Sustainable Destination 2020) เมื่อ พ.ศ. 2563

ดังนั้น ประชากร คือ คนไทยที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป พำนักอาศัยในตำบลเชียงคน อำเภอเชียงคน จังหวัดเลย เป็นการถาวรในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา และทราบว่ามิมีผู้มาเยือนเชียงคน การคำนวณขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม ประยุกต์ใช้ Free Statistics Calculators Version 4.0 (Soper, 2022) โดยกำหนดค่าอิทธิพลที่คาดหวังระดับมาก (0.5) ค่าอำนาจของการทดสอบเท่ากับ 0.95 ค่าระดับนัยสำคัญเท่ากับ 0.05 จำนวนตัวแปรแฝง 5 ตัวแปร และตัวแปรสังเกต 16 ตัวแปร พบว่า ขนาดตัวอย่างขั้นต่ำสำหรับวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ภายใต้แบบจำลองที่พัฒนา คือ 173 ตัวอย่าง ทั้งนี้ เพื่อให้ได้แบบสอบถามกลับมาไม่น้อยกว่าขนาดตัวอย่างขั้นต่ำ จึงกำหนดขนาดตัวอย่าง 200 ตัวอย่าง (บวกความคลาดเคลื่อนร้อยละ 15) ซึ่งสอดคล้องกับ Kline (2011) และ Tabachnick and Fidell (2013) ที่เสนอให้มีขนาดตัวอย่างขั้นต่ำไม่น้อยกว่า 200 ตัวอย่าง และ Hair, Black, Babin, and Anderson (2019) ที่เสนอว่า หาก SEM มีองค์ประกอบไม่เกิน 7 องค์ประกอบ และมีค่า Item Communalities ระหว่าง 0.45-0.55 (ตัวแปรแฝงทั้ง 5 ตัวแปร มีค่าดังกล่าวมากกว่า 0.70) ขนาดตัวอย่างขั้นต่ำที่เหมาะสมควรมี 200 ตัวอย่าง การศึกษาใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ที่สัมภาษณ์คนท้องถิ่นทุก ๆ ลำดับที่ 3 ที่สะดวกตอบแบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2564 จากการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล พบว่า มีตัวอย่างที่มีข้อมูลสมบูรณ์ 200 ตัวอย่าง ซึ่งเพียงพอที่ทำให้การวิเคราะห์ด้วย SEM มีอำนาจในการทดสอบทางสถิติและผลลัพธ์ที่ได้มีความน่าเชื่อถือในทางสถิติ

จากการทดสอบ Randomness ด้วยวิธี Runs Test ของตัวแปรคุณลักษณะส่วนบุคคลที่สำคัญ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้ต่อเดือน พบว่า ตัวแปรทั้งหมดมีค่า $p\text{-value} > 0.05$ จึงยอมรับสมมติฐานหลักของการสุ่ม และสรุปได้ว่าตัวแปรทั้ง 5 มีลำดับที่เป็นไปโดยสุ่ม อย่างไรก็ตาม ตัวอย่างที่ใช้ครั้งนี้ไม่ใช่ตัวแทนประชากรอย่างแท้จริง และไม่ควรถูกใช้อ้างอิงถึงประชากรทั้งหมด แต่ด้วยการมีคุณลักษณะส่วนบุคคลที่สำคัญอย่างสุ่ม

จึงสามารถใช้ประมาณขนาดอิทธิพลในแบบจำลองตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้

2. การตรวจสอบความเชื่อมั่นในการวัดตัวแปรแฝง

ผลการทดสอบความเชื่อมั่นในการวัดตัวแปรแฝงทั้ง 5 ตัวแปร (ตารางที่ 1) พบว่า ค่า Cronbach's Alpha และ Composite Reliability ของทุกตัวแปรมีค่ามากกว่า 0.6 และ 0.7 ตามลำดับ หมายความว่า ชุดตัวแปรสังเกตมีความสัมพันธ์เพียงพอที่จะนำมาใช้สกัดองค์ประกอบเพื่อวัดตัวแปรแฝงอย่างมีความเชื่อมั่นในเกณฑ์ที่สูง (Hair et al., 2019) ขณะที่ค่า Average Variance Extracted มีค่ามากกว่าร้อยละ 50 หมายความว่า ตัวแปรแฝง/องค์ประกอบที่สกัดได้สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตได้มากกว่าร้อยละ 50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่เสนอโดย Hair et al. (2019)

ตารางที่ 1

ผลการทดสอบความเชื่อมั่นในการวัดตัวแปรแฝง

ตัวแปรแฝง (องค์ประกอบ)	จำนวน ตัวแปรสังเกต	Cronbach's Alpha	Composite Reliability	Average Variance Extracted
มุมมองต่อการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อ	4	0.954	0.955	84.30
การรับรู้ถึงการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อ	3	0.958	0.965	90.17
การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในสังคม	3	0.859	0.862	67.67
ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิต*	2	0.946	0.945	89.49
การสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อ	4	0.881	0.901	69.55

หมายเหตุ: * กำหนดให้ค่าสัมประสิทธิ์มีค่าคงที่ 1 ตัว เพื่อให้จำนวนตัวแปรสังเกตเพียงพอสำหรับการวัดค่าตัวแปรแฝง

3. การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น

แบบจำลองในภาพที่ 1 มีตัวแปรแฝง 5 ตัวแปร ตัวแปรสังเกต 16 ตัวแปร และมีพารามิเตอร์ที่ต้องประมาณค่า 55 ตัว ดังนั้น จึงมีองศาความเป็นอิสระ (Degree of Freedom) เท่ากับ 97 แสดงว่า เมทริกซ์ Variance-Covariance ของชุดตัวแปรสังเกตมีสมาชิกมากกว่าค่าพารามิเตอร์ในแบบจำลอง หรือเรียกว่า Over Identified หมายความว่า ตัวแปรแฝงแต่ละตัวในแบบจำลองถูกกำหนดให้วัดค่าได้ และสามารถประมาณค่าพารามิเตอร์ของแบบจำลองได้

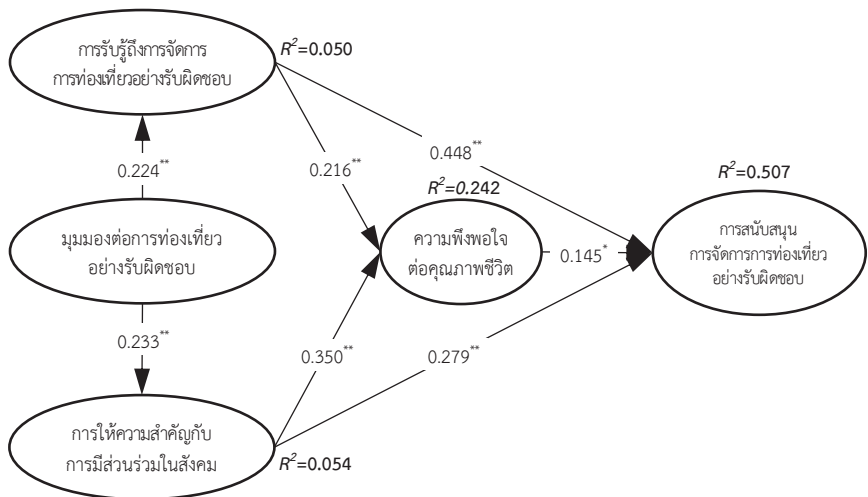
ผลการทดสอบ Multivariate Normality ด้วยสถิติทดสอบ Mardia's Skewness and Kurtosis, Henze-Zirkler และ Doornik-Hansen พบว่าชุดข้อมูลที่ใช้ไม่มีลักษณะ Multivariate Normality (ค่า $p\text{-value} < 0.05$) ทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ประมาณค่าได้จากวิธี Maximum Likelihood Estimation (MLE) อคติ (Bias) และไม่มีประสิทธิภาพ (Inefficient) ดังนั้นจึงใช้วิธี Maximum Likelihood Estimation with Robust Standard Errors (MLR) แทนวิธี MLE เพื่อให้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ประมาณค่าได้ไม่อคติ (Unbiased) และมีประสิทธิภาพ (Efficient) (Kline, 2011; Muthén & Muthén, 2012)

ผลการวิจัย

จากแบบจำลองในภาพที่ 1 มีการปรับปรุงด้วยการเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนจากการวัด (Measurement Error) ของตัวแปรภายนอกและภายใน เพื่อให้ค่าสถิติที่ใช้วัดความกลมกลืนมีค่าภายใต้เงื่อนไขที่แสดงให้เห็นว่า แบบจำลองตามสมมติฐานกลมกลืน (Fit) กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าไคสแควร์เป็นค่าสถิติสำหรับทดสอบสมมติฐานที่ว่า Covariance Matrix ของข้อมูลเชิงประจักษ์ (S) เท่ากับ Covariance Matrix ของแบบจำลอง (Σ) [$H_0: S = \Sigma$] (Jöreskog & Sörbom, 1999) มีค่า $p\text{-value}$ เท่ากับ 0.101 (> 0.05) แสดงว่า ไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 หมายความว่า แบบจำลองตามสมมติฐานกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อย่างไรก็ตาม ค่าสถิติไคสแควร์เป็นค่าที่อ่อนไหวต่อขนาดตัวอย่าง (Kline, 2011; Tabachnick & Fidell, 2013) จึงต้องพิจารณาค่าสถิติอื่น ๆ ประกอบ จากการพิจารณาค่าสถิติไคสแควร์ที่ปรับด้วยองศาความเป็นอิสระ (χ^2/df) พบว่า มีค่าน้อยกว่า 2.00 (Tabachnick & Fidell, 2013) ขณะที่ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนอีก 4 ตัว ได้แก่ ค่า RMSEA มีค่าน้อยกว่า 0.07 (Steiger, 2007) ค่า SRMR มีค่าน้อยกว่า 0.08 ค่า CFI และ TLI มีค่ามากกว่า 0.95 (Hu & Bentler, 1999) แสดงว่า แบบจำลองตามสมมติฐานกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และค่าสถิติไคสแควร์ของแบบจำลองที่ปรับปรุง

มีค่าแตกต่างจากแบบจำลองก่อนการปรับปรุงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Chi-square Difference Tests = 177.90, $p\text{-value} < 0.01$)

ผลการทดสอบสมมติฐาน 7 สมมติฐาน ที่กำหนดในภาพที่ 1 พบว่า ไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักทั้ง 7 สมมติฐาน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.10 (ภาพที่ 2) หมายความว่า มุมมองต่อการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อคนท้องถิ่น อธิธิพลทางอ้อมต่อความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตและการสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อคนท้องถิ่น โดยมีการรับรู้ถึงการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อคนท้องถิ่น และการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในสังคม เป็นสองตัวแปรคั่นกลางที่ส่งผ่านอิทธิพลจากตัวแปรต้นกล่าวไปยังความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตและการสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อคนท้องถิ่น ขณะที่การรับรู้ถึงการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อคนท้องถิ่น และการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในสังคมเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อคนท้องถิ่นโดยมีความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตเป็นตัวแปรคั่นกลางที่ส่งผ่านอิทธิพลจากตัวแปรทั้งสองไปยังการสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อคนท้องถิ่น

ภาพที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานของแบบจำลองการอธิบายการสนับสนุน
การจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบของคนท้องถิ่น

หมายเหตุ: $\chi^2 = 115.105$ (p -value = 0.101); $\chi^2/df = 1.187$, Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.031; Standardized Root Mean Square residual (SRMR) = 0.042; Comparative Fit Index (CFI) = 0.993; Tucker-Lewis Index (TLI) = 0.991 **, * แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ 0.10 ตามลำดับ

จากค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ (R^2) พบว่า ชุดตัวแปร
ในแบบจำลองสามารถอธิบายความแปรปรวนของการสนับสนุนการจัดการ
การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบของคนท้องถิ่นได้มากที่สุดร้อยละ 50.7 รองลงมา
ได้แก่ ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิต (ร้อยละ 24.2) ส่วนการรับรู้ถึงการจัดการ
การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ และการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในสังคม
เป็นสองตัวแปรที่มุมมองต่อการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบสามารถอธิบาย
ความแปรปรวนได้น้อยที่สุดเพียงร้อยละ 5 (ภาพที่ 2)

ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานด้วยวิธี MLR ในภาพที่ 2

พบว่า

1. การสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบของคนท้องถิ่นได้รับอิทธิพลทางตรงจาก 3 ตัวแปร โดยได้รับอิทธิพลทางตรงจากการรับรู้ถึงการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบมากที่สุด (มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.448) รองลงมา ได้แก่ การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในสังคม และความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิต โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.279 และ 0.145 ตามลำดับ

2. ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตได้รับอิทธิพลทางตรงจาก 2 ตัวแปร โดยการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตมากกว่าการรับรู้ถึงการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.350 และ 0.216 ตามลำดับ

3. มุมมองต่อการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบเป็นตัวแปรเดียวที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในสังคม และการรับรู้ถึงการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ โดยมีอิทธิพลทางตรงต่อการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในสังคมมากกว่าการรับรู้ถึงการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบเล็กน้อย (มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.233 และ 0.224 ตามลำดับ)

ตารางที่ 2 เป็นผลการประมาณค่าขนาดอิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และรวม ที่ตัวแปรในแบบจำลองมีต่อความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิต และการสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบของคนท้องถิ่น พบว่า ตัวแปรทั้งหมดในแบบจำลองมีทิศทางของอิทธิพลในทิศทางบวก หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของตัวแปรเหล่านี้ เช่น การที่คนท้องถิ่นมีมุมมองที่ดีขึ้นต่อการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ การให้ข้อมูลเพื่อให้คนท้องถิ่นรับรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบในชุมชนเพิ่มขึ้น และการกระตุ้นให้คนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในสังคมมากขึ้น ต่างมีผลทำให้คนท้องถิ่นพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้น และยังส่งผลต่อเนื่องทำให้คนท้องถิ่นสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบในชุมชนเพิ่มขึ้นด้วย ทั้งนี้

การเพิ่มขึ้นของความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตมีผลทำให้คนท้องถิ่นสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบในชุมชนเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบขนาดอิทธิพลรวม พบว่า การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในสังคมเป็นตัวแปรที่มีขนาดอิทธิพลรวมต่อความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของคนท้องถิ่นมากที่สุด (มีขนาดอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.350) สูงกว่าขนาดอิทธิพลรวมของมุมมองต่อการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ และการรับรู้ถึงการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบประมาณ 2.7 และ 1.6 เท่า ตามลำดับ ขณะที่การสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบของคนท้องถิ่นได้รับอิทธิพลรวมจากการที่คนท้องถิ่นรับรู้ถึงการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบมากที่สุด (มีขนาดอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.479) สูงกว่าการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในสังคม และมุมมองต่อการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบประมาณ 1.5 และ 2.6 เท่า ตามลำดับ และยิ่งสูงกว่าความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตที่มีเฉพาะอิทธิพลทางตรงต่อการสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบของคนท้องถิ่นถึง 3.3 เท่า (ตารางที่ 2)

ผลลัพธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การที่คนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในสังคม โดยเฉพาะในเรื่องของความห่วงใยต่อผู้อื่นในสังคม และการให้ความสนใจต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้คนท้องถิ่นพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตมากขึ้น ขณะที่การกระตุ้นให้คนท้องถิ่นสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบในชุมชนควรให้ความสำคัญลำดับแรกกับการสร้างการรับรู้ให้กับคนท้องถิ่นในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบในชุมชน โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการดูแลแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

ตารางที่ 2

ขนาดอิทธิพลของตัวแปรในแบบจำลอง

สมมติฐาน	อิทธิพล		
	ทางตรง	ทางอ้อม	รวม
ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิต			
1. มุมมองต่อการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ	-	0.130**	0.130**
2. การรับรู้ถึงการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ	0.216**	-	0.216**
3. การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในสังคม	0.350**	-	0.350**
ค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ (R ²)	0.242		
การสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ			
1. มุมมองต่อการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ	-	0.184**	0.184**
2. การรับรู้ถึงการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ	0.448**	0.031 ^{ns}	0.479**
3. การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในสังคม	0.279**	0.051 ^{ns}	0.330**
4. ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิต	0.145*	-	0.145*
ค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ (R ²)	0.507		

หมายเหตุ: **, * แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ 0.10 ตามลำดับ ส่วน ns = ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10

สรุปและอภิปรายผล

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบจำลองการอธิบายการสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบของคนท้องถิ่นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล และประยุกต์ใช้แบบจำลองสมการโครงสร้างวิเคราะห์ข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามกับคนท้องถิ่นที่พำนักในชุมชนเชียงคาน จังหวัดเลย 200 ตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองตามกรอบแนวคิดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และประมาณค่าขนาดอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลอง

ผลการประมาณค่าขนาดอิทธิพลรวมด้วยวิธี MLR สรุปได้ว่า

1. การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบให้กับคนท้องถิ่น โดยเฉพาะเรื่องการดูแลแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ช่วยกระตุ้นให้คนท้องถิ่นสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบในชุมชน ดังนั้น การส่งเสริมให้คนท้องถิ่นมีส่วนร่วมกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ ต้องมีการสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ

การดูแลแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน โดยเฉพาะเรื่องการดูแลการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะ และการดูแลความสะอาดและสภาพแวดล้อมในชุมชน

2. การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในสังคมของคนท้องถิ่นช่วยเสริมสร้างให้คนท้องถิ่นพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้น และมากกว่าการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ โดยเฉพาะในเรื่องของความห่วงใยต่อผู้อื่นในสังคม และการให้ความสนใจต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

3. การทำให้คนท้องถิ่นมีมุมมองที่ดีต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบมีส่วนทำให้คนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในสังคมเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังทำให้คนท้องถิ่นรับรู้ถึงการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบในชุมชนเพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้น การกระตุ้นให้คนท้องถิ่นสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบสามารถดำเนินการผ่านการให้ข้อมูลและความรู้ที่ทำให้คนท้องถิ่นมีมุมมองที่ดีต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ โดยเฉพาะเรื่องการยอมรับและการเคารพกันระหว่างคนท้องถิ่นกับนักท่องเที่ยว และการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเมื่อมีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ

จากข้างต้นสรุปได้ว่า การที่คนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในสังคมด้วยความห่วงใยต่อผู้อื่นในสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลทำให้คนท้องถิ่นพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้น และยังช่วยกระตุ้นให้คนท้องถิ่นสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการตามแนวทางการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบกับคนท้องถิ่น โดยเฉพาะในเรื่องของการดูแลแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน รวมถึงการมีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้คนท้องถิ่นแสดงถึงความห่วงใยต่อผู้อื่นในสังคมรวมทั้งผู้เยี่ยมชม

ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาในอดีตที่พบว่า การสนับสนุนการท่องเที่ยวของคนท้องถิ่นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Tournois & Djeric, 2019; Zaman et al., 2022) และมีขนาดของอิทธิพลที่แตกต่างกัน (Untong, 2022) โดยการรับรู้ถึงการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบและการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในสังคมเป็นสองตัวแปรสำคัญที่ทำให้คนท้องถิ่นสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Mathew and Sreejesh (2017) Font and Lynes (2018)

และ Untong (2022) ที่พบว่า การสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของคนท้องถิ่นขึ้นอยู่กับความรู้ถึงการจัดการการท่องเที่ยวและการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในสังคมเป็นสำคัญ ขณะที่ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตเป็นตัวแปรต้นกลางสำคัญที่ส่งผ่านอิทธิพลจากตัวแปรทั้งสอง (Nunkoo & So, 2016; Untong, 2022) ไปยังการสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของคนท้องถิ่น นอกจากนี้ การศึกษายังได้ผลการศึกษาที่สอดคล้องกับ Vodeb et al. (2021) ที่ว่า มุมมองของคนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวมีผลต่อการรับรู้ถึงการจัดการการท่องเที่ยว โดยการศึกษาได้ข้อค้นพบเพิ่มเติมว่า ตัวแปรดังกล่าวยังมีอิทธิพลทางตรงต่อการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในสังคมของคนท้องถิ่น และตัวแปรทั้งสองเป็นตัวแปรต้นกลางที่ส่งผ่านอิทธิพลจากมุมมองต่อการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อคนท้องถิ่นไปยังความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตและการสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อคนท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา มีข้อเสนอแนะสำคัญ คือ เนื่องจากการมีส่วนร่วมในสังคมและการรับรู้ถึงการดูแลแหล่งท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อคนท้องถิ่นที่คนท้องถิ่นให้ความสำคัญในอันดับแรก ดังนั้น หากต้องการกระตุ้นให้คนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อคนท้องถิ่น ควรพิจารณาการเปิดโอกาสให้คนท้องถิ่นแสดงถึงความห่วงใยต่อคนในสังคมและผู้เยี่ยมชม เป็นต้น และควรมีการให้ข้อมูลกับคนท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนอยู่เสมอ นอกจากนี้ ควรเปิดโอกาสและจัดเวทีให้คนท้องถิ่นมีส่วนร่วมกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อคนท้องถิ่น นอกจากทำให้คนท้องถิ่นสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อคนท้องถิ่นแล้ว ยังทำให้คนท้องถิ่นพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้นด้วย

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ “ผลของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อธุรกิจ ชุมชน และผู้เยี่ยมชม” ภายใต้แผนงานคนไทย 4.0 ที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

เอกสารอ้างอิง

- Camilleri, M. A. (2016). Responsible tourism that creates shared value among stakeholders. *Tourism Planning Development*, 13(2), 219-235.
- Dotto, D. M. R., & Slongo, L. A. (2020). Responsible tourism - Divergences between the principles of sustainability and the actions of the tourism sector in Brazil. *Journal of Tourism, Culture and Territorial Development*, 11(21), 23-41.
- Erul, E., & Woosnam, K. M. (2022). Explaining residents' behavioral support for tourism through two theoretical frameworks. *Journal of Travel Research*, 61(2), 362-377.
- Eslami, S., Khalifah, Z., Mardani, A., Streimikiene, D., & Han, H. (2019). Community attachment, tourism impacts, quality of life and residents' support for sustainable tourism development. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 36(9), 1061-1079.
- Font, X., & Lynes, J. (2018). Corporate social responsibility in tourism and hospitality. *Journal of Sustainable Tourism*, 26(7), 1027-1042.
- Ganji, S. F. G., Johnson, L. W., & Sadeghian, S. (2021). The effect of place image and place attachment on residents' perceived value and support for tourism development. *Current Issues in Tourism*, 24(9), 1304-1318.

- Goodwin, H. (2016). *Responsible Tourism: Using Tourism for Sustainable Development*. Oxford: Goodfellow Publishers Limited.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2019). *Multivariate Data Analysis*. 8th ed. Hampshire: Cengage Learning EMEA.
- Hanafiah, M. H., Azman, I., Jamaluddin, M. R., & Aminuddin, N. (2016). Responsible tourism practices and quality of life: Perspective of Langkawi Island communities. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 222, 406-413.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1-55.
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1999). *LISREL 8 User's Reference Guide*. Lincolnwood, IL: Scientific Software International, Inc.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. 3rd ed. New York: The Guilford Press.
- Kumar, A., & Nandani, G. (2016). Responsible tourism: Awareness among host community. *Quest-The Journal of UGC-HRDC*, 10(3), 293-298.
- Mathew, P. V., & Sreejesh, S. (2017). Impact of responsible tourism on destination sustainability and quality of life of community in tourism destinations. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 31, 83-89.
- Muthén, L. K., & Muthén, B. O. (2012). *Mplus User's Guide*. Seven Edition. Los Angeles, CA: Muthén & Muthén.
- Nunkoo, R., & So, K. K. F. (2016). Residents' support for tourism: Testing alternative structural model. *Journal of Travel Research*, 55(7), 847-861.

- Soper, D. S. (2022). *A-priori Sample Size Calculator for Structural Equation Models*. Retrieved June, 7, 2022, from <https://www.danielsoper.com/statcalc/calculator.aspx?id=89>
- Steiger, J. H. (2007). Understanding the limitations of global fit assessment in structural equation modeling. *Personality and Individual Differences*, 42(5), 893-898.
- Stoffelen, A., Adiyia, B., Vanneste, D., & Kotze, N. (2020). Post- apartheid local sustainable development through tourism: An analysis of policy perceptions among ‘responsible’ tourism stakeholders around Pilanesberg National Park, South Africa. *Journal of Sustainable Tourism*, 28(3), 414-432.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics*. 6th ed. New York: Pearson.
- Tournois, L., & Djerić, G. (2019). Evaluating urban residents’ attitudes towards tourism development in Belgrade (Serbia). *Current Issues in Tourism*, 22(14), 1670-1678.
- Untong, A. (2022). An application of theory reasoned action to examine factors explaining residents’ support for community-based tourism. *Srinakharinwirot Research and Development (Journal of Humanities and Social Sciences)*, 14(7), 193-205.
- Vodeb, K., Fabjan, D., & Krstinić Nižić, M. (2021). Residents’ perceptions of tourism impacts and support for tourism development. *Tourism and Hospitality Management*, 27(1), 143-166.
- Zagonari, F. (2019). Multi-criteria, cost-benefit, and life-cycle analyses for decision-making to support responsible, sustainable, and alternative tourism. *Sustainability*, 11(4), 1-35.

- Zaman, U., Aktan, M., Agrusa, J., & Ghani Khwaja, M. (2022). Linking regenerative travel and residents' support for tourism development in Kaua'i Island (Hawaii): Moderating-mediation effect of travel-shaming and foreign tourist attractiveness. *Journal of Travel Research*, 62(4), 782-801.
- Zgolli, S., & Zaiem, I. (2018). The responsible behavior of tourist: The role of personnel factors and public power and effect on the choice of destination. *Arab Economics and Business Journal*, 13(2), 168-178.